

MUZEUM HISTORYCZNE W LUBINIE

Samorządowa Instytucja Kultury Gminy Miejskiej Lubin

PROGRAM DZIAŁALNOŚCI NA LATA 2026–2031

Dokument przedłożony organizatorowi - Gminie Miejskiej Lubin
zgodnie z art. 15 ust. 5a ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu
i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. z 2024 r. poz. 87)

Lubin, 2026

Spis treści

<u>Spis treści</u>	2
<u>1. Misja, wizja i filozofia instytucjonalna</u>	3
<u>2. Diagnoza stanu wyjściowego i analiza SWOT</u>	4
<u>2.1. Diagnoza stanu wyjściowego</u>	4
<u>2.2. Analiza SWOT</u>	5
<u>Mocne strony</u>	5
<u>Słabe strony</u>	5
<u>Szanse</u>	5
<u>Zagrożenia</u>	5
<u>3. Filar I: Infrastruktura i rozwój bazy lokalowej</u>	6
<u>3.1. Istniejąca infrastruktura - konserwacja i modernizacja</u>	6
<u>3.2. Aspiracja rozwojowa: obiekt DEFIL</u>	6
<u>4. Filar II: Aktywność badawcza i program wydawniczy</u>	7
<u>4.1. Roczniki Lubina i działalność wydawnicza</u>	7
<u>4.2. Badania regionalne i konferencje naukowe</u>	7
<u>5. Filar III: Digitalizacja i innowacje technologiczne</u>	8
<u>5.1. Rozwój BCZM 2.0</u>	8
<u>6. Działalność wystawiennicza i rozwój ekspozycji</u>	9
<u>6.1. Park Leśny</u>	9
<u>Modernizacja ścieżki „Wielka Wojna 1914–1918”</u>	9
<u>Konserwacja obiektów wielkogabarytowych</u>	9
<u>6.2. Ratusz i Galeria Fotografii</u>	9
<u>6.3. Galeria Pałacyk - Centrum Sztuk Wizualnych</u>	9
<u>7. Edukacja, społeczeństwo i rozwój publiczności</u>	10
<u>7.1. Systemowe programy edukacyjne</u>	10
<u>7.2. Strategia „Karta Przyjaciela Muzeum”</u>	10
<u>7.3. Wydarzenia masowe</u>	10
<u>8. Zarządzanie, finanse i optymalizacja</u>	11
<u>8.1. Inicjatywa „Zielone Muzeum”</u>	11
<u>8.2. Zarządzanie zasobami ludzkimi</u>	11
<u>8.3. Planowanie budżetowe (prognoza 2026–2031)</u>	11
<u>Budżet podstawowy</u>	11
<u>Wariant warunkowy - inwestycje związane z obiektem DEFIL</u>	12
<u>9. Sieć współpracy i otoczenie instytucjonalne</u>	13
<u>10. Podsumowanie i rekomendacje dla organizatora</u>	14

1. Misja, wizja i filozofia instytucjonalna

Muzeum Historyczne w Lubinie (MHL), samorządowa instytucja kultury powołana do życia w 2016 roku, wkracza w drugą dekadę funkcjonowania z programem na lata 2026–2031, obejmującym okres do końca obecnego powołania dyrektora (31 marca 2031 r.). Dokument ten stanowi syntezę doświadczeń zdobytych w okresie intensywnego rozwoju infrastrukturalnego oraz programowego i wyznacza cele zmierzające do pełnej profesjonalizacji instytucji.

Misja: Muzeum gromadzi, chroni i udostępnia dziedzictwo materialne oraz niematerialne Lubina i Zagłębia Miedziowego. Instytucja dąży do bycia wiodącym ośrodkiem badawczym dokumentującym unikalne procesy osadnicze i przemysłowe, które ukształtowały region po 1945 roku.

Wizja: Przejście od etapu reorganizacji i integracji - naznaczonego m.in. połączeniem z Ośrodkiem Kultury „Wzgórze Zamkowe” w 2019 roku - do fazy stabilizacji i planowego rozwoju. Filozofia działania opiera się na koncepcji „muzeum żywego”, które odrzuca skostniałe formy dydaktyczne na rzecz budowania szczerego zaciekawienia odbiorcy.

Strategia na lata 2026–2031 opiera się na trzech filarach rozwoju:

1. Rozwój i konserwacja infrastruktury - ze szczególnym uwzględnieniem Parku Leśnego i istniejących lokalizacji, a także z uwzględnieniem aspiracji dotyczących obiektu dawnej fabryki DEFIL jako potencjalnego Centrum Zagłębia Miedziowego.
2. Ugruntowanie pozycji ośrodka badawczo-wydawniczego - kontynuacja serii „Roczniki Lubina” oraz badań nad historią regionu.
3. Innowacja cyfrowa - transformacja Biblioteki Cyfrowej Zagłębia Miedziowego (BCZM) w zaawansowaną platformę wiedzy.

Instytucja deklaruje dystans wobec chwilowych mód polityki historycznej, stawiając na rzetelne badania źródłowe i dokumentację codzienności, co w perspektywie długofalowej buduje trwały kapitał kulturowy społeczności lokalnej.

2. Diagnoza stanu wyjściowego i analiza SWOT

Muzeum Historyczne w Lubinie zarządza rozproszoną infrastrukturą obejmującą cztery główne lokalizacje: Ratusz, Park Leśny, teren przy stacji kolejowej oraz Galerię Pałaców. Każda z tych stref posiada odrębny profil merytoryczny, co pozwala na dywersyfikację oferty i docieranie do zróżnicowanych grup docelowych. Muzeum dysponuje zespołem blisko 45 stałych pracowników.

2.1. Diagnoza stanu wyjściowego

Obszar	Stan na rok 2025	Wyzwania 2026–2031
Infrastruktura	4 lokalizacje stałe + Park Leśny (27 ha). Obiekty wpisane do ewidencji zabytków.	Termomodernizacja, usuwanie barier architektonicznych, konserwacja obiektów plenerowych.
Zbiory i wystawy	14 ekspozycji stałych, ok. 20–25 wystaw czasowych rocznie. Silny profil narracyjny.	Konserwacja taboru kolejowego i militariów w Parku Leśnym, magazynowanie rosnących zbiorów.
Edukacja	Rozwinięte programy senioralne (Dojrzałe Wspaniali) i dziecięce (Rytmy, Akademia Młodego Artysty).	Budowa systemowej oferty edukacji całościowej, program mentorstwa międzypokoleniowego.
Digitalizacja	BCZM z zasobem ponad 14 000 obiektów.	Wdrożenie OCR/AI, integracja z FBC i Europeana, pełna dostępność cyfrowa.
Finanse	Dotacja podmiotowa Gminy (9 mln PLN) + przychody własne i granty (~2 mln PLN).	Zwiększenie udziału finansowania zewnętrznego (UE, granty MKiDN), optymalizacja kosztów energii (OZE).

2.2. Analiza SWOT

Mocne strony

Muzeum posiada unikatową infrastrukturę, w tym zabytkową strzelnicę artyleryjską, będącą jedną z dwóch tego typu zachowanych w Europie. Silna tożsamość narracyjna, oparta na autentycznych wydarzeniach (Zbrodnia Lubińska, Pionierzy), buduje wysoki stopień utożsamienia mieszkańców z instytucją. Doświadczenie zespołu w realizacji projektów plenerowych o dużej skali przekłada się na wysoką frekwencję, dochodzącą do 350 000 odwiedzających w samym Parku Leśnym. Istotnym atutem jest także własna baza techniczna, w tym pracownia stolarska.

Słabe strony

Głównym problemem pozostają wysokie koszty stałe wynikające z rozproszenia obiektów i specyfiki Parku Leśnego (ochrona, pielęgnacja 27 ha zieleni). Brak wystarczającej przestrzeni magazynowej ogranicza możliwości aktywnego gromadzenia dużych artefaktów techniki. Zależność od jednego głównego źródła finansowania (Gmina Miejska Lubin) niesie ryzyko w przypadku zmian priorytetów budżetowych organizatora.

Szanse

Dostępność funduszy unijnych na lata 2021–2027 (z możliwością wydatkowania do 2029 r.) oraz kolejne perspektywy otwierają drogę do finansowania projektów proekologicznych (OZE) i termomodernizacji. Muzeum może wykorzystać rosnący trend turystyki historyczno-militarnej, pozycjonując Park Leśny jako ważny punkt na mapie Dolnego Śląska. Osobną szansą rozwojową jest potencjalne pozyskanie obiektu dawnej fabryki DEFIL (zob. rozdział 3.2).

Zagrożenia

Niestabilność cen materiałów i energii bezpośrednio wpływa na tempo realizacji inwestycji i bieżące koszty funkcjonowania. Proces odchodzenia świadków historii (pionierów) nakłada presję czasu na działania dokumentacyjne. Wyzwaniem pozostaje również rosnąca konkurencja cyfrowych form spędzania czasu.

3. Filar I: Infrastruktura i rozwój bazy lokalowej

3.1. Istniejąca infrastruktura - konserwacja i modernizacja

W okresie objętym programem priorytetem jest utrzymanie i rozwój istniejących czterech lokalizacji muzeum. Kluczowe zadania obejmują termomodernizację budynków, usuwanie barier architektonicznych, konserwację obiektów wielkogabarytowych w Parku Leśnym (tabor kolejowy, militaria, repliki samolotów) oraz modernizację systemów bezpieczeństwa i oświetlenia.

3.2. Aspiracja rozwojowa: obiekt DEFIL

Uwaga: Obiekt dawnej fabryki instrumentów lutniczych DEFIL nie stanowi własności Gminy Miejskiej Lubin ani Muzeum Historycznego w Lubinie. Wszelkie plany dotyczące tego obiektu mają charakter warunkowy i zależą od decyzji właściciela nieruchomości oraz organizatora muzeum.

Fabryka DEFIL, działająca w Lubinie od 1947 do 2005 roku, była znaczącym zakładem przemysłowym zatrudniającym u szczytu możliwości ponad tysiąc osób. Jej potencjalna adaptacja na cele muzealne stanowiłaby istotną szansę rozwojową dla instytucji. W przypadku pozytywnych decyzji właściciela i organizatora, muzeum postuluje utworzenie w tym obiekcie Centrum Zagłębia Miedziowego, które mogłoby integrować:

- Muzeum Techniki i Lutnictwa - ekspozycję opartą na kolekcji gitar i dokumentacji technicznej fabryki.
- Przestrzeń warsztatową „Historia w rękach” - miejsce nauki tradycyjnych rzemiosł.
- Siedzibę Uniwersytetu Senioralnego - stałe miejsce spotkań z profesjonalnymi salami wykładowymi.

Realizacja tego zamierzenia wymagałaby w pierwszej kolejności decyzji własnościowej i finansowej po stronie organizatora, następnie opracowania dokumentacji projektowej i pozyskania środków zewnętrznych (fundusze UE, MKiDN). Muzeum deklaruje gotowość merytoryczną do przygotowania koncepcji programowej obiektu, jednak nie może składać zobowiązań dotyczących nieruchomości, która nie pozostaje w dyspozycji instytucji ani jej organizatora.

4. Filar II: Aktywność badawcza i program wydawniczy

4.1. Roczniki Lubina i działalność wydawnicza

Głównym zadaniem badawczym na lata 2026–2031 jest kontynuacja serii „Roczniki Lubina” - projektu zakładającego wydanie docelowo 46 tomów materiałów źródłowych, z których każdy poświęcony jest jednemu rokowi z historii miasta po II wojnie światowej (okres 1945–1990).

W perspektywie do 2031 roku planowane jest wydawanie średnio 2–3 tomów serii rocznie, z zaangażowaniem ekspertów z Uniwersytetu Wrocławskiego i Instytutu Śląskiego w Opolu, kontynuacja serii „Biblioteka Muzeum Historycznego w Lubinie” obejmującej monografie tematyczne, a także wydawanie katalogów wystaw czasowych dokumentujących autorskie projekty muzeum.

4.2. Badania regionalne i konferencje naukowe

Muzeum utrzyma status organizatora konferencji naukowych, przede wszystkim związanych z Regionem oraz zagadnieniach związanych z badaniami własnym. Badania koncentrować się będą na trzech obszarach: gospodarcze i społeczne skutki industrializacji Zagłębia Miedziowego, historia militarna I i II wojny światowej, a także stałe uzupełnianie dokumentacji Zbrodni Lubińskiej 1982 o nowe relacje świadków i materiały archiwalne. Muzeum będzie tworzyć i publikować podcasty oraz audycje telewizyjne.

5. Filar III: Digitalizacja i innowacje technologiczne

5.1. Rozwój BCZM 2.0

Biblioteka Cyfrowa Zagłębia Miedziowego (BCZM) ewoluuje z roli archiwum cyfrowego w kierunku zaawansowanej platformy wiedzy. Do 2025 roku zdigitalizowano ponad 14 000 obiektów, w tym kluczowe kolekcje fotografii Krzysztofa Raczkowiaka i Jerzego Kosińskiego.

Cele technologiczne na lata 2026–2031 obejmują wdrożenie modułów OCR i AI (przekształcenie obrazów dokumentów i prasy w tekst przeszukiwalny - do 2030 roku minimum 60% zasobów tekstowych w formie pełnotekstowej), pełną integrację z Federacją Bibliotek Cyfrowych oraz Europeaną w standardzie Dublin Core, a także rozszerzenie digitalizacji o obiekty wielkogabarytowe (skanowanie 3D, wirtualne spacerunki po wnętrzach ORP „Orzeł” i kabinie lokomotywy Ty2-22).

Działania te są skorelowane z ustawą o dostępności cyfrowej; celem jest zapewnienie pełnej zgodności platformy z wymaganiami prawnymi do roku 2028.

6. Działalność wystawiennicza i rozwój ekspozycji

6.1. Park Leśny

Park Leśny o powierzchni 27 hektarów stanowi unikalne połączenie muzeum plenerowego z terenami rekreacyjnymi. W nadchodzącym okresie nacisk zostanie przesunięty z budowy nowych ścieżek na konserwację i nasycenie treścią istniejących struktur.

Modernizacja ścieżki „Wielka Wojna 1914–1918”

Ścieżka, imitująca frontowe okopy i zaplecze, zostanie rozbudowana o elementy zakupione w 2025 roku (8 kontenerów). Planowane jest utworzenie stałych punktów edukacyjnych poświęconych łączności wojskowej, poczcie polowej oraz rzemiosłom frontowym. Każdy etap ścieżki będzie regularnie konserwowany.

Konserwacja obiektów wielkogabarytowych

Priorytetem jest utrzymanie w dobrym stanie technicznym taboru kolejowego (lokomotywa Ty2-22 i wagony ekspozycji „Pionierzy” - coroczne przeglądy malarskie i zabezpieczenia antykorozyjne we współpracy z Pol-Mieź Trans), militariów (armaty dywizyjne, przeciwlotnicze i haubice - profesjonalna renowacja konserwatorska) oraz replik samolotów (replika Hawker Hurricane i planowane kolejne modele jako część trasy „Za wolność waszą i tylko waszą”).

6.2. Ratusz i Galeria Fotografii

Ratusz pozostanie centrum dokumentacji najnowszej historii miasta. Ekspozycje stałe („Historia miasta na tle życia codziennego”, „Zbrodnia Lubińska”) będą sukcesywnie wzbogacane o nowe multimedia i obiekty pozyskiwane od mieszkańców. Galeria Fotografii będzie realizować cykl wystaw czasowych opartych na archiwach BCZM.

6.3. Galeria Pałacyk - Centrum Sztuk Wizualnych

Otwarta w 2023 roku Galeria Pałacyk będzie kontynuować prezentację prac czołowych artystów polskich i światowych, promocję lokalnego środowiska artystycznego oraz działania z zakresu edukacji artystycznej, w tym dziecięce plenery malarskie i warsztaty „Karty kreacji”.

7. Edukacja, społeczeństwo i rozwój publiczności

7.1. Systemowe programy edukacyjne

Program	Grupa docelowa	Cele na lata 2026–2031
Lubin 1945–2025	Szkoły podstawowe i ponadpodstawowe	Wdrożenie do programów nauczania historii regionalnej w powiecie. Wykorzystanie gier miejskich i terenowych.
Dojrzałe Wspaniali	Seniorzy	Przejdzie na system semestralny. Osiągnięcie liczby 200 stałych słuchaczy.
Akademia Młodego Artysty	Przedszkola i klasy I–III	Interdyscyplinarne łączenie historii z działaniami manualnymi w Pracowni Edukacji Muzealnej.
Roczniki w terenie	Dorośli i turyści	Cykl „Lubińskie spacer historyczne” oraz wykłady popularnonaukowe w Ratuszu.

7.2. Strategia „Karta Przyjaciela Muzeum”

W 2027 roku muzeum planuje uruchomienie programu „Karta Przyjaciela Muzeum”, którego celem jest zbudowanie bazy aktywnych uczestników (docelowo 1000 osób w ciągu pierwszych dwóch lat), oferowanie priorytetowego wstępu na wernisaże i wydarzenia specjalne oraz angażowanie „Przyjaciół” w procesy konsultacyjne (wolontariat kompetencyjny).

7.3. Wydarzenia masowe

MHL będzie kontynuować organizację flagowych imprez, które stały się markami rozpoznawalnymi w województwie: Lubiński Festiwal Kwiatów i Roślin (z rozwojem komponentu edukacyjnego i ekologicznego), Lubiński Zlot Pojazdów Zabytkowych (z rozszerzeniem o sekcję pojazdów ciężarowych), Dni Dziedzictwa Europejskiego, Noc Niepodległości (utrzymanie formuły z inscenizacjami historycznymi w Parku Leśnym) oraz biegi historyczne („Wilczym Tropem”, biegi jubileuszowe).

8. Zarządzanie, finanse i optymalizacja

8.1. Inicjatywa „Zielone Muzeum”

Z uwagi na rozproszoną infrastrukturę i wysokie koszty utrzymania, muzeum planuje w latach 2027–2030 program optymalizacji energetycznej obejmujący instalację paneli fotowoltaicznych na budynkach zaplecza w Parku Leśnym (o ile pozwolą na to wymogi konserwatorskie), sukcesywną termomodernizację budynków technicznych (cel: redukcja kosztów energii o 15% do roku 2030) oraz automatyzację oświetlenia ścieżek i systemów nawadniania w Parku Leśnym.

8.2. Zarządzanie zasobami ludzkimi

Stabilność zespołu merytorycznego jest warunkiem zachowania ciągłości badawczej. Muzeum planuje wdrożenie Funduszu Rozwoju Kadr, który pozwoli na finansowanie studiów podyplomowych i specjalistycznych kursów dla pracowników. Cel strategiczny to utrzymanie rocznej rotacji kadr poniżej 5%.

8.3. Planowanie budżetowe (prognoza 2026–2031)

Budżet podstawowy

Prognozę oparto na danych z 2025 roku, gdzie wykonanie planu finansowego wyniosło 99,38%, a muzeum wykazało zysk netto na poziomie blisko 98 000 PLN.

Rok	Dotacja podmiotowa (prognoza)	Dotacja inwestycyjna	Przychody własne i granty	Główne wydatki
2026	9 000 000 PLN	2 500 000 PLN	1 000 000 PLN	Modernizacja Parku Leśnego
2027	9 500 000 PLN	2 500 000 PLN	1 000 000 PLN	Modernizacja Parku Leśnego, dokumentacja
2028	10 500 000 PLN	2 500 000 PLN	1 000 000 PLN	Modernizacja Parku Leśnego, BCZM 2.0
2029	11 000 000 PLN	2 500 000 PLN	1 000 000 PLN	Kontynuacja modernizacji, OZE
2030	11 500 000 PLN	2 000 000 PLN	1 000 000 PLN	Modernizacja, Roczniki
2031 (I kw.)	3 000 000 PLN*	500 000 PLN	0 PLN	Finalizacja bieżących projektów

* Rok 2031 obejmuje wyłącznie I kwartał (do 31 marca 2031 r., tj. do końca obecnego powołania dyrektora).

Wariant warunkowy - inwestycje związane z obiektem DEFIL

Poniższa tabela przedstawia szacunkowe zapotrzebowanie inwestycyjne **wyłącznie w przypadku** pozytywnej decyzji właściciela obiektu DEFIL i organizatora muzeum o pozyskaniu i adaptacji nieruchomości. Kwoty te **nie są częścią budżetu podstawowego** i ich uruchomienie wymaga odrębnych decyzji finansowych.

Rok	Dotacja inwestycyjna (wariant warunkowy)	Oczekiwane źródła	Warunki realizacji
2028–2029	do 10 000 000 PLN	MKiDN, fundusze UE	Pozyskanie obiektu DEFIL przez organizatora
2030–2031	do 15 000 000 PLN	MKiDN, fundusze UE, budżet gminy	Dokumentacja projektowa, pozwolenie konserwatorskie

9. Sieć współpracy i otoczenie instytucjonalne

Realizacja programu wymaga utrzymania i rozwoju sieci powiązań partnerskich. Muzeum będzie współpracować z samorządami i administracją (Gmina Miejska Lubin jako organizator, MKiDN, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego), instytucjami naukowymi (Uniwersytet Wrocławski, Instytut Śląski, IPN Oddział Wrocław), muzeami krajowymi i zagranicznymi (Muzeum Miedzi w Legnicy, Muzeum Historii Polski, Muzeum Wojska Polskiego, Imperial War Museums w Londynie), partnerami biznesowymi (KGHM Polska Miedź SA, Pol-Miedź Trans) oraz organizacjami pozarządowymi (Stowarzyszenie „Lubin i okolice”, Stowarzyszenie „Sport-ART”, grupy rekonstrukcyjne).

10. Podsumowanie i rekomendacje dla organizatora

Niniejszy program obejmuje okres do 31 marca 2031 roku, tj. do końca obecnego powołania dyrektora Muzeum Historycznego w Lubinie. Sukces strategii zależy od konsekwencji w realizacji trzech obszarów:

Kotwica tożsamościowa (Zbrodnia Lubińska i Pionierzy): Muzeum musi pozostać depozytariuszem pamięci o tych wydarzeniach, stale unowocześniając język przekazu, aby trafiał on do pokoleń niepamiętających PRL.

Innowacja i dostępność (BCZM i OZE): Transformacja cyfrowa i optymalizacja energetyczna to nie tylko wymogi czasów, ale sposób na obniżenie kosztów i zwiększenie zasięgu instytucji.

Aspiracja rozwojowa (DEFIL): Potencjalne pozyskanie obiektu DEFIL stanowiłoby impuls zmieniający skalę działalności muzeum. Realizacja tego zamierzenia wymaga jednak decyzji leżących poza kompetencjami dyrektora muzeum - po stronie właściciela nieruchomości i organizatora instytucji. Muzeum deklaruje pełną gotowość merytoryczną do opracowania koncepcji programowej w przypadku pozytywnego rozwoju sytuacji.

Muzeum Historyczne w Lubinie udowodniło w swojej pierwszej dekadzie, że potrafi tworzyć formaty o dużej sile przyciągania. Perspektywa 2026–2031 to czas na ugruntowanie tych sukcesów i budowę trwałej instytucji, która z dumą opowiada historię polskiej miedzi i ludzi, którzy ją wydobyli.